

Hová, kisdíák?

Hamarosan vége a tanévnek, s ballagnak a nyolcadikosok is. De kérdés, hogy merre veszik útjukat, hol kívánnak továbbtanulni és hányan ülnek újra iskolapadba. Most végez a demográfiai hullám csúcsa: 7300 fiatal fiú és leány fejezi be általános iskolai tanulmányait Szegeden és Csongrád megyében, nyolcszázzal több, mint az előző tanévben.

A végzős tanulók nagyobbik része, 84 százaléka kíván továbbtanulni, s számuk 750-nel meghaladja az előző évit. A jelentkezések szerint méréselődött a középiskolák iránti érdeklődés, ugyanakkor sokan — a továbbtanulni szándékozókhoz több mint a fele — szakmunkástanulói iskolába jelentkeztek.

Érdekes, hogy a városi szülők gyermekeinek jelentős része, 93 százalékuk valahol tovább tanul, ugyanakkor a falusi gyerekek 27 százaléka végleg abbahagyja a tanulást.

Van összefüggés a szülők foglalkozása és a gyermek továbbtanulásiának iránya között is. A fizikai dolgozók gyermekei inkább a szakmunkástanulói iskolát választották: 51 százalékuk lesz ipari tanuló, s 28 százalékuk kerül középiskolába. A fizikai dolgozók gyermekeinek 20 százaléka nem tanul tovább sehol.

A nem fizikai pályán dolgozó szülők gyermekei közül 75 százalék igyekszik középiskolába, s közülük is 36 százalék a gimnáziumot választja, s szakmunkástanulónak csak 20 százalékuk jelentkezett. A nem fizikai szülők gyermekei közül csak 3 százalék hagyja abba véglegesen a tanulást.

Összobrok, faháncs takarók

A Móra Ferenc Múzeum kupolacsarnokában most egy neves világjárónk, a vajdasági születésű Vojnich Oszkár néprajzi gyűjteményéből láthatunk izlésesen rendezett kiállítást. Vojnich (1864—1914) módos bajsai földbirtokos volt, s vagyonai körülményei lehetővé tették, hogy több föld körüli utat tegyen. Tanulmányozta a tengeri szigetek vulkanikus hatásait, szenvedélyes vadász volt, de érdeklődéssel és hozzáértően gyűjtötte az úgynevezett primitív népek múltba vesző életmódjának tárgyi emlékeit, szokásait is. Pótolhatatlan értékű magángyűjteményével megvetette a szabadtéri múzeum alapját, sőt gyűjtéséből a budapesti Néprajzi Múzeumba is jutott. Előnyeiről színes útirajzokban számolt be.

Legjelentősebb útja 1907-ben Óceánia szigetvilágába vezetett. Utazása során módjában volt olyan használati eszközöket, kultikus tárgyakat gyűjteni, amelyek még az újkőkori gazdasági viszonyaira és kulturális szintjére jellemzőek. Új-Guinea papua lakossága például a gyarmatosítás kezdetén a neolitikumban élt, gyűjtögető, halász, vadász, részint földművelő életmódot folytatott. A sziget neolitikus kultúráját egy homokóra formájú táncdob, fabuzogány és rituális rendeltetésű, faragott varázspálcák képviselik. Láthatjuk a kannibalizmus, a fejvadászat emlékeit: az emberi koponyacsontból formált dob, amely a Fidzsi szigetekről való, a legnagyobb néprajzi ritkaságok közé szá-

Dolgozik a díszletgyár

Hidászok a Dóm téren — Mennyi „kő” kell a kulisszákhoz?

Minden évben legalább két hónapig tartó nagyszabású műszaki munka előzi meg a szabadtéri játékokon műsorra tűzött előadásokat. A nagyszámú és gyakran monumentális díszlet kialakítása, előkészítése egy kisebb gyárának megfelelő munkásgárda közreműködését igényli.

Az idén azonban nem a díszletkészítők, hanem — hidászok láttak elsőként munkához. A játékok színhelyén e szokatlan szakmai képviselői — a MÁV Hidépítési Főnökség hidász csoportjának szakemberei — az előírásoknak megfelelően most alaposan megvizsgálták a nézőtér kilencéves vasszerkezetének szinte minden csavarját, hogy hétézer néző is teljes biztonsággal foglalhassa majd el a helyét. Ezután kijavítják a jelenleg még nem számottevő hibákat, s újra lakkozzák a széksorokat.

Megkezdte működését a „díszletgyár” is, elsőnek az asztalosok és a díszletvarrők láttak munkához. Rövidesen tucatnyi szak-

ma legalább háromszáz képviselője dolgozik majd azon, hogy anyagi formába öntse a díszlettervezők művészi elgondolásait, Milyen és mennyi anyag kell ehhez? A tavalyi díszlettervezéskor egy kíváncsiságos falusi néni azt kérdezte: „Honnan vettek annyi követ annak a várfalnak az építéséhez?” Az építők aztán megmutatták neki a fal másik felét is, ahol megépítésére egyetlen követ sem látott. Az ilyen várfalak, bástyák és egyéb kulisszák építéséhez az idén nem kevesebb mint 8000 négyzetméter vászmat, 35 mázsa festéket, 20 mázsa enyvet, 80 köbméter faanyagot használnak fel.

Nem csekély feladat vár a világosítókra, illetve a villamossági szakemberekre sem, hiszen az előadásokig akkora elektromos berendezést kell előkészíteni, amelynek áramfogyasztása egy-egy estén Kiskundorozsmáéval azonos.

D. B.

Őcskavasból „aranyat”

Körkép egy újjáépülő gyárból

A szegedi vasöntőde megújulóiban ebben az esztendőben. A valamikori kis kapacitású, elavult üzemből jelentős öntődei vállalat formálódik. Az újjáépítésre ötvenkét millió forintot költenek, s ebből a pénzből újszerű technika, jobb munkakörülmények születnek. Bódi László igazgató szívesen tájékoztat a változó körülményekről, a gyár jövőjéről.

Átalakul az üzem

Az üzemben keveredik a régi és az új. A konvejer lassan halad, továbbítja a

frissen öntött termékeket, de a pálya körül még nagy a káosz: formák, vasszerkezetek halmazának, s egykorlát nélküli mély aknába könnyen beleeshet az ember. Ellentmondásoknak tűnik a statisztika, mely szerint évről évre kevesebb az üzemi baleset.

A formázó üzemszében egy angol gyártmányú automatikus masina. Mellette fiatal lány dolgozik, aki egy hónappal ezelőtt még textilüzemben figyelte a szövőgépet. Most a nehézipar betanított munkása. A hidraulikus gép megfordul, feltölti homokkal a mintát, az elkészített formát, és egy bizonyos ideig „süt-tömörít-színezt”. Ha készen van, jelzi és kiadja az öntvény mását.

A görgőpálya ugyancsak az átalakulást szemlélteti, bár itt még sok a tennivaló. A szerelők július elsejére ígérik a kész munkát, s akkor itt is felülkerekedik a legújabb technika.

Légkondicionálás

A vasöntőde vezetősége előrendű feladatának tekinti a munkakörülmények javítását. Az új fürdő és a fekete-fehér öltözők már kényelmesek. Ugyanilyen kitűnő a gyár étkezdéje is.

A légtechnikai berendezésekre hárommillió forintot fordítanak. Ez a berendezés óránként 36 ezer köbméter friss levegőt „nyom” az üzemszékbe. Segítségével télen fűtenek, nyáron hűtenek a dolgozók érdekében. Az új csarnok legalább négyötöd méterrel magasabb a réginél. Az elhasznált homokot pedig a padozat alatti futószalagok továbbítják.

Az öntőde szakembérgárdája kitűnő. A 250 dolgozó között öt mérnök, két kohómérnök, két gépészmérnök és egy vegyész végzi a dolgot. Többen közép- és felsőfokú technikumot, egyetemet végeztek. Nemrég jelentkezett felvételre egy jól

képzett kohásztechnikus, aki a Lenin Kohászati Művekben szerzett gyakorlatot.

A vállalat gondol a jövőjére is, amikor nagy gondot fordít a fiatal szakmunkások képzésére. Jelenleg 87 ipari tanulót foglalkoztatnak és számukra jól felszerelt tanműhelyt alakítottak ki. A fiatalokat jeles szakemberek oktatják.

Ezertől az egyig

Elsősorban Szeged iparvállalatait és az ország déli részének igényeit elégíti ki a vasöntőde, de szállít a Csepel Vas- és Fémműveknek is. A legkisebb mennyiségű rendelést is elvállalják. A termékek száma mintegy négyezer darab, az ezreszériától a kivételes egyig.

Valószínű, hogy ebben az évben áttérnek a rövidített munkaidőre, vagyis a hidegüzemi dolgozók heti munkaidéje 48 órától 44-re csökken. A már eddig is rövidebb időben dolgozóké hasonlóképpen mérséklődik. A 44 órás munkahét mellett sokan heti 42, 40 és 36 órát dolgoznak a jövőben. A gyár felkészült a munkaidő rövidítésére, már csak a nagyvállalat központjának a beleegezésére várnak.

Évente mintegy 48 millió forint értékű vasöntvényt adnak a népgazdaság számára. Az alapanyag döntő többsége őcskavas. A leöntött termékek mennyisége eléri az évi ötezer tonnát. Elhasznált anyagból újat, „aranyat” varázsolnak.

Az újjáépítés rendes ütemben halad, s hamarosan üzembe helyezhetik a modern NDK-beli homokművet is. Talán később valóra válhat az az elképzelés is, hogy több milliós beruházással precíziós öntödét építsenek.

G. I.

A könyvhét nyitánya

Szombaton kezdődik az ünnepi könyvhét: 12 órakor lesz az országos megnyitó ünnepség Budapesten, a Liszt Ferenc téri Ady-szobornál.

A könyvhét újdonságai között ki-ké kedvűre változhatnak annak az összesített jegyzéknek az alapján, amelyet 230 ezer példányban küld a boltokba, a terjesztőkhöz a könyvkiadók és terjesztők tájékoztató központja.

Mintegy ezer pavilont, színes sátrat állít vidéken — városokban és falvakban — az Állami Könyvtérjesztő és a Művelt Nép Könyvtérjesztő Vállalat a földművelőszervezetekkel karöltve. Sok vidéki bolt előtt az asztalról árusítást is megszervezik a könyvhéten. Csaknem 1500 üzemből kerül sor ünnepi könyvárusításra a legfrissebb és a közelmúltban megjelent kiadványokból. A fal-

Tulajdon, érdek

Politikai gazdaságtani szakbizottság ülése Szegeden

A Művelődésügyi Minisztérium marxizmus-leninizmus főosztálya mellett működő politikai gazdaságtan szakbizottság 1968. május 23-án és 24-én Szegeden vitát rendez. A vitában részt vesznek a marxizmus-leninizmus főosztály munkatársai, a közgazdasági szakbizottság tagjai (egyetemi tanárok, docensek), a megyei és városi pártbizottság képviselői, valamint vállalatok és termelőszövetkezetek gazdasági vezetői. Az eszmecsere az Akadémiai Bizottság szegedi székházában kerül megrendezésre.

A szakbizottsági ülés tárgya: Tulajdon, érdek, vállalati érdek a szocializmusban. A referátumot dr. Szabó Kálmán egyetemi tanár, a közgazdasági tudományok doktora, a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem rektora tartja.

A referátum és a vita az új gazdasági mechanizmus problémakörének lényeges kérdéskomplexumát érinti. A közgazdasági gyakorlat számára is lényeges elméleti problémákról lesz szó, mint a szocialista tulajdon lényege, specifikumai a magántulajdon különböző formáival szemben. A tanácskozás boncolgatja azt — az oktatás szempontjából is fontos — a kérdést, hogy a szocializmusban az eljáratás mennyiségi egyenlőtlenségei miatt is szükségszerűek bizonyos eltérések a termelés szereplőinek helyzetében, nemcsak az eljáratási mód következtében.

Új megvilágításban kerül tárgyalásra az érdekviszonyok struktúrája a szocialista viszonyok között. Szó lesz az érdek és az érdekelt-ség viszonyáról, az érdekelt-ség és a szükségletek kapcsolatairól.

A tanácskozás foglalkozik a szocialista vállalat jellemző vonásaival, valamint az- zal, hogy a vállalat szocialista szemben a szocialista vállalat nem a magántulajdonosi elkülönült és a magánérdek létformája, hanem a társadalmi eljáratításon belüli elkülönült és a vállalati kollektíva közös érdeké. Ez a szocialista állam központi irányító szerepében fejeződik ki.

A szocialista érdekstruktúra azt jelenti, hogy a különérdekben (vállalati kollektíva érdek és személyi érdek) rejlik közös elemek valószínű társadalmi közérdeké integrálódna.

A régi mechanizmus olyan történelmi állapotot tükrözött, amelynek keretei között a különérdek és a közérdek időhorizontja jelentősen eltávolodott egymástól. Ennek következtében az érdekközvetítésben olyan zavarok jelentkeztek, amelyeket a gazdasági mechanizmuson kívüli tényezők segítségével kellett pótolni.

Az új mechanizmus alapelveiből következik, hogy a különérdek önmozgása által lehetővé teszi olyan aktívizálódását a társadalom tömegének — a közérdek elsődlegességének erősítése mellett —, amely lehetőséget ad a népgazdaság hatékonyabb fejlődésére. A vita érint még olyan kérdéseket is, mint a termelőszövetkezetek vállalati jellege, a dolgozók tulajdonosi szemléletének fokozása, a nagyvállalatok és gyáregységek viszonya stb.

Szomorú statisztika

A közúti balesetek számának növekedése nagyobb mértékű, mint ahogyan a gépjárművek száma emelkedett — állapította meg legutóbbi tájékoztatóján a Közúti Balesetelhárítási Tanács. Az országos adatok szerint tavaly 985-en vesztették életüket baleset következtében, és sok ezerre tehető azok száma, akik súlyos sérülést szenvedtek. A gépjárművek számának növekedésével nem lenne szabad egyenes arányban növekednie a baleseteknek. Szegeden és Csongrád megyében vannak olyan napok, amikor egymást követik a balesetek, s a közlekedési rendőrök szinte állandóan úton vannak egyik szerencsétlenségtől a másikig.

Ebben a hónapban is volt olyan nap, amikor 14 balesetet „helyszíneltek”, köztük olyanokat, amelyeket alkoholos állapot idézett elő. Minden gépjárművezető tudja pedig, a KRESZ-ből ezt sajátítja el legelőször: ittas állapotban nem szabad gépjárművet vezetni! Az e hónap Csongrád megyei statisztikát nézve a legtöbb baleset az elsőbbségi jog meg nem adásából és gyors-hajtás miatt következett be. Ezután következik a szabálytalan kanyarodásból, a sza-

bálytalan előzésből adódó balesetek sora, majd a gondatlan és az ittas vezetés. Szabálytalan áthaladás miatt is sokszor okoztak balesetet gyalogosok.

Nem kedvezőbb a múlt hónap statisztika sem. Nyolcvannegy baleset közül kettő volt halálos kimenetelű. Súlyosan sérültek 21-en, könnyebb sérüléssel úszták meg 39-en. S ugyanezt a hónapot összehasonlítva 1967 hasonló időszakával, a balesetek száma nem kevesebb, hanem több. Az előidéző okok szinte ugyanazok. A kerékpárosok változatlanul szabálytalanul kanyarodnak, az elsőbbségadási jogot durván megsértik, s a gyors-hajtás szintén nagy szerepet játszik. A legtöbb baleset tavaly ilyenkor is Szegeden és a szegedi járásban történt. Vannak úgynevezett csúcsidőszakok a nap bizonyos óráiban, amikor a legtöbb baleset történik.

L. F.

Dél-Magyarország

Szeged

és környékének

38 éve megszokott

napilapja.

Nem hiányozhat

egyetlen család

asztalán sem.

Olvassa, terjessze,

fizesse elő

a

Dél-Magyarország

ot!

CSÜTÖRTÖK,
1968. MÁJUS 23.

DEL-MAGYARORSZAG 5